

งานวิจัยการประเมินความยั่งยืนทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนของชุมชน ปกาเกอะญอ กรณีศึกษา: บ้านห้วยส้มป่อย ลุ่มน้ำแม่เตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่มีผลต่อสภาพทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือน โดยพิจารณาจากความแตกต่างของจำนวนที่ดินเพาะปลูก และสร้างตัวชี้วัดโดยการสังเคราะห์ แนวคิดและทฤษฎี จากการทบทวรรณกรรม มาผสมผสานกับแนวคิดการดำรงชีวิตของชุมชน ปกาเกอะญอในพื้นที่จริงเพื่อสร้างตัวชี้วัด และประเมินความยั่งยืนทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือน จากตัวชี้วัดที่สร้างขึ้น โดยแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ความมั่นคงด้านอาหาร กลุ่มที่ 2 ความมั่นคงด้านการผลิตเพื่อขาย กลุ่มที่ 3 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กลุ่มที่ 4 ภูมิคุ้มกันของครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า ระบบการผลิตของชุมชนแบ่งออกเป็น การผลิตแบบยังชีพ ด้วยการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค การผลิตเชิงพาณิชย์ ประกอบด้วยการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อขาย รวมทั้งการผลิตนอกภาคการเกษตร โดยร้อยละ 93.88 ของครัวเรือนปลูกพืชเพื่อขาย เป็นอาชีพหลัก มีสัดส่วนการใช้ที่ดินปลูกพืชตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และใช้ที่ดินปลูกพืชเพื่อขาย สูงกว่าปลูกพืชเพื่อบริโภค รูปแบบการใช้ที่ดินแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การใช้ที่ดินเต็มพื้นที่และ หมุนเวียนชนิดพืชที่ปลูก แบ่งพื้นที่บางส่วนเพื่อเป็นไร่หมุนเวียน และปลูกพืชชนิดเดียวทั้งแปลง จากการประเมินความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน แต่ละกลุ่มประชากรตัวอย่าง จากตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความมั่นคงด้านอาหารของครัวเรือนร้อยละ 67.35 มีความยั่งยืนระดับ ปานกลางถึงดีมาก แม้ว่าปริมาณข้าวที่ผลิตในบางครัวเรือนไม่เพียงพอต่อการบริโภค แต่สัดส่วน ค่าอาหารที่ผลิตได้เองสูงกว่าค่าซื้ออาหาร ส่วนความมั่นคงด้านการผลิตเพื่อขาย มีความยั่งยืน ในระดับปานกลางถึงดีมาก ร้อยละ 53.05 ถึงแม้ว่าครัวเรือนบางส่วนประสบปัญหาขาดทุน แต่ยังมี

ความมั่นคงในการผลิตพืชเพื่อขาย เนื่องจากมีการใช้ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดในการปลูกพืช และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีความยั่งยืนในระดับปานกลางถึงดีมาก ร้อยละ 59.18 เนื่องจากการขาดทุนจากพืชเพื่อขายส่งผลกระทบต่อรายได้สุทธิ และทำให้ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่สามารถชำระหนี้ แต่มีสัดส่วนการออมในรูปของสัตว์เลี้ยงมากกว่าหนี้สิน จึงทำให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สำหรับตัวชี้วัดด้านภูมิคุ้มกันของครัวเรือนร้อยละ 46.44 มีความยั่งยืนมากถึงมากที่สุด เนื่องจกสมาชิกส่วนใหญ่ จะอยู่พร้อมหน้าและไม่ไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร รวมทั้งมีการเว้นที่ดินว่างเพื่อเป็นไร่นาหมุนเวียน

การประเมินความความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและชุมชน พบว่ามีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เนื่องจากในรอบปีการผลิต 2547/2548 ครัวเรือนส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดทุนเนื่องจากราคาผลผลิตต่ำ และจากการประเมินความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากความแตกต่างของจำนวนพื้นที่เพาะปลูก พบว่าครัวเรือนกลุ่มที่มีจำนวนพื้นที่ไร่และที่นามากที่สุด มีระดับความยั่งยืนทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มครัวเรือนอื่น และหากจะทำให้กลุ่มครัวเรือนอื่นมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยจำนวนพื้นที่การเกษตรเท่าเดิมนั้น ชุมชนควรร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อบริโภคเพื่อลดรายจ่าย ปลูกพืชให้หลากหลายและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาด้านราคาผลผลิต เพิ่มการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำและ ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญของครัวเรือน และของชุมชน

This research on the evaluation of household economic sustainability of Pga K'nyau community in Mea Tia watershed, Ban Huai Som Poi, Chomthong District, Chiang Mai Province, was conducted to investigate on the economic status and factors that affect household economy by considering the difference in the amount of cultivated area and building up indicators through synthesis of the concept and theory from literature as integrated with the concept of the actual way of life of the Pga K'nyau community in this area. The study also aimed to assess the household economic sustainability based on the indicators, as divided into four groups: Group 1 – food security/ stability; Group 2 – commercial production stability; Group 3 – economic stability; and Group 4 – household strength.

The results of the study revealed that village production system consisted of intensive growing of crops and animals for consumption, commercial production system of plants and animals, and off-season farm production. About 93.88% of the households commercially grew plants as their main livelihood and more than 50% used land for crop production. A higher proportion of plants were grown for sale than grown for consumption. Land use models comprised of three types: complete land use and crop rotation; division of area for crop rotation; and single crop production. From the evaluation of economic sustainability at the household level of each population sample based on the four indicators, results showed that the household food stability of 67.35% was only moderately sustainable to highly sustainable even though food produced was not sufficient for consumption. Nevertheless, the ratio of the cost of food produced by villagers, was higher than the cost of food bought. The stability of commercial production was

also moderately sustainable to highly sustainable at 53.05% even though the rest of the households had a loss problem because non-cash funds were used for crop production. Economic stability, which was 58.19%, was considered moderately to highly sustainable because the loss from commercial plant production affected the net income disabling most households to pay back their loans. However, most households were able to save more from livestock raising than they were able to accrue debt thus increasing their stability. As for household strength (46.44%), sustainability was the highest because most household members stayed in their farm lands and did not involve in non-farm activities. Besides, most households possessed lands that they used alternately for crop rotation.

The evaluation of economic sustainability at the household and community levels, showed that economic sustainability was at a moderate level because in 2004/2005 production season, most households had a loss problem due to low production prices. Evaluation of economic sustainability by considering the differences in the amount of the land used for farm production, showed that households with the most amount of paddy and upland rice lands had more economic sustainability level than the others. If the other group of villagers want to achieve better sustainability even with the same original amount of land, the community had to join together to solve the problem by providing importance to production for consumption in order to reduce expenses, diversify and make suitable crops for cultivation to solve the problem of high production cost, increase the use of manures or organic fertilizers to decrease capital cost and also to serve as a conservation method for land, water and forest resources, which are the important basic resources of households and community.